

Teismo praktikos rinkinys

TEISINGUMO TEISMO (devintoji kolegija) SPRENDIMAS

2024 m. balandžio 11 d.*

„Prašymas priimti prejudicinį sprendimą – Teismų bendradarbiavimas civilinėse bylose – Jurisdikcija ir teismo sprendimų civilinėse ir komercinėse bylose pripažinimas ir vykdymas – Reglamentas (ES) Nr. 1215/2012 – 6 straipsnio 1 dalis – Taikymo sritis – Vartotojo, trečiosios valstybės piliečio, su valstybėje narėje įsteigtu banku sudaryta sutartis – Šiam vartotojui pareikštas ieškiny s – Paskutinės žinomos to vartotojo gyvenamosios vietos valstybėje narėje teismas“

Byloje C-183/23

dėl *Sąd Rejonowy dla Warszawy – Śródmieścia w Warszawie* (Varšuvos miesto apylinkės teismas, Lenkija), Lenkija) 2023 m. vasario 27 d. nutartimi, kurią Teisingumo Teismas gavo 2023 m. kovo 22 d., pagal SESV 267 straipsnį pateikto prašymo priimti prejudicinį sprendimą byloje

Credit Agricole Bank Polska SA

prieš

AB

TEISINGUMO TEISMAS (devintoji kolegija),

kuri sudaro kolegijos pirmininkė O. Spineanu-Matei (pranešėja), teisėjai J.-C. Bonichot ir L. S. Rossi,

generalinis advokatas N. Emiliou,

kancleris A. Calot Escobar,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį,

išnagrinėjęs pastabas, pateiktas:

- Lenkijos vyriausybės, atstovaujamos B. Majczyna ir S. Żyrek,
- Vokietijos vyriausybės, atstovaujamos J. Möller ir M. Hellmann,
- Europos Komisijos, atstovaujamos J. Hottiaux ir S. Noë,

* Proceso kalba: lenkų.

atsižvelgęs į sprendimą, priimtą susipažinus su generalinio advokato nuomone, nagrinėti bylą be išvados,

priima šį

Sprendimą

- 1 Prašymas priimti prejudicinį sprendimą pateiktas dėl 2012 m. gruodžio 12 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) Nr. 1215/2012 dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų civilinėse ir komercinėse bylose pripažinimo ir vykdymo (OL L 351, 2012, p. 1) 6 straipsnio 1 dalies ir 26 straipsnio išaiškinimo.
- 2 Šis prašymas buvo pateiktas nagrinėjant Lenkijoje įsteigto banko *Credit Agricole Bank Polska S.A.* ir vartotojo AB, kurio dabartinis adresas nežinomas, ginčą dėl šio banko reikalaujamos pinigų sumos pagal vartojimo kredito sutartį sumokėjimo.

Teisinis pagrindas

Sąjungos teisė

- 3 Reglamento Nr. 1215/2012 6, 15 ir 18 konstatuojamosiose dalyse nustatyta:
 - „(6) siekiant užtikrinti laisvą civilinėse ir komercinėse bylose priimtų sprendimų judėjimą, reikia ir dera numatyti, kad jurisdikciją ir teismo sprendimų pripažinimą bei vykdymą reguliuojančias taisykles reglamentuotų privalomas ir tiesiogiai taikomas Sąjungos teisinis dokumentas;
 - <...>
 - (15) jurisdikcijos taisyklės turėtų būti ypač nuspėjamos ir pagrįstos principu, pagal kurį jurisdikcija paprastai nustatoma pagal atsakovo nuolatinę gyvenamąją (buveinės) vietą.
<...>
 - <...>
 - (18) kalbant apie draudimo, vartotojų ir darbo sutartis, silpnesnioji šalis turėtų būti ginama pagal jurisdikcijos taisykles, kurios yra palankesnės tokios šalies interesams negu bendrosios taisyklės[.]“
- 4 Šio reglamento 4 straipsnio 1 dalyje nustatyta:

„Pagal šį reglamentą asmenims, kurių nuolatinė gyvenamoji (buveinės) vieta yra valstybėje narėje, ieškiniai turi būti pareiškiami tos valstybės narės teismuose, neatsižvelgiant į šių asmenų pilietybę.“
- 5 Minėto reglamento 5 straipsnio 1 dalyje įtvirtinta:

„Asmenims, kurių nuolatinė gyvenamoji (buveinės) vieta yra valstybėje narėje, kitos valstybės narės teismuose ieškiniai gali būti pareiškiami tik taikant šio skyriaus 2–7 skirsniuose nustatytas taisykles.“

6 To paties reglamento 6 straipsnio 1 dalyje nustatyta:

„Jeigu atsakovo nuolatinė gyvenamoji (buveinės) vieta yra ne valstybėje narėje, kiekvienos valstybės narės teismų jurisdikcija, laikantis 18 straipsnio 1 dalies, 21 straipsnio 2 dalies, 24 ir 25 straipsnių, nustatoma pagal tos valstybės narės teisę.“

7 Reglamento Nr. 1215/2012 17 straipsnio 1 dalyje nustatyta:

„Jurisdikcija dėl bylų, susijusių su vartojimo sutartimis, kurias sudaro asmuo, vartotojas, ir kurių dalykas nėra laikomas šio asmens komercine ar profesine veikla, nustatoma pagal šį skirsnį, nedarant poveikio 6 straipsniui ir 7 straipsnio 5 punktui, jeigu:

- a) sutartis sudaryta dėl prekių pirkimo (pardavimo) išsimokėtinai grąžinant dalinių įmokų kreditą;
- b) sutartis sudaryta dėl dalimis grąžinamos paskolos arba dėl bet kurios kitos formos kredito, suteikto prekių pirkimui (pardavimui) finansuoti; arba
- c) visais kitais atvejais, sutartis buvo sudaryta su asmeniu, vykdančiu komercinę arba profesinę veiklą valstybėje narėje, kurioje yra vartotojo nuolatinė gyvenamoji vieta, arba kitu būdu tokią veiklą susiejančiu su minėta valstybe nare ar keliomis valstybėmis, įskaitant tą valstybę narę, ir jeigu sutartis priskiriama tokios veiklos sričiai.“

8 Šio reglamento 18 straipsnio 1 ir 2 dalyse numatyta:

„1. Vartotojas gali pareikšti ieškinį kitai sutarties šaliai valstybės narės, kurioje yra tos sutarties šalies nuolatinė gyvenamoji (buveinės) vieta, teismuose arba, neatsižvelgiant į kitos sutarties šalies nuolatinę gyvenamąją (buveinės) vietą, – vartotojo nuolatinės gyvenamosios vietos teismuose.

2. Kita sutarties šalis gali pareikšti ieškinį vartotojui tik valstybės narės, kurioje yra vartotojo nuolatinė gyvenamoji vieta, teismuose.“

9 To reglamento 26 straipsnyje nustatyta:

„1. Be jurisdikcijos, kylančios iš kitų šio reglamento nuostatų, jurisdikciją turi valstybės narės teismas, į kurį atvyksta atsakovas. Ši taisyklė netaikoma, jeigu atsakovas atvyko į teismą siekdamas užginčyti jurisdikciją arba jeigu pagal 24 straipsnį kitas teismas turi išimtinę jurisdikciją.

2. 3, 4 arba 5 skirsniuose nurodytose bylose, kai atsakovas yra draudėjas, apdraustasis, draudimo sutarties naudos gavėjas, žalą patyrusi šalis, vartotojas arba darbuotojas, teismas, prieš prisiimdamas jurisdikciją pagal 1 dalį, užtikrina, kad atsakovas būtų informuotas apie savo teisę ginčyti teismo jurisdikciją ir apie atvykimo ar neatvykimo į teismą pasekmes.“

10 To paties reglamento 28 straipsnio 1 ir 2 dalyse nustatyta:

„1. Jeigu atsakovui, kurio nuolatinė gyvenamoji (buveinės) vieta yra vienoje valstybėje narėje, pareiškiamas ieškinys kitos valstybės narės teisme ir jis neatvyksta į teismą, teismas savo iniciatyva paskelbia, kad neturi jurisdikcijos, nebent jo jurisdikcija numatyta pagal šio reglamento nuostatas.

2. Teismas sustabdo bylos nagrinėjimą, kol įrodoma, kad atsakovas turėjo galimybę laiku gauti bylos iškėlimo arba lygiavertį dokumentą, kad galėtų pasirengti savo gynybai, arba kad buvo imtasi visų šiam tikslui pasiekti būtinų priemonių.“

11 Reglamento Nr. 1215/2012 62 straipsnyje nustatyta:

„1. Teismas, norėdamas nustatyti, ar šalies nuolatinė gyvenamoji (buveinės) vieta yra valstybėje narėje, į kurios teismą buvo kreiptasi dėl bylos nagrinėjimo, taiko savo vidaus teisę.

2. Jeigu šalies nuolatinė gyvenamoji (buveinės) vieta yra valstybėje narėje, kuri nėra valstybė narė, į kurios teismą buvo kreiptasi dėl bylos nagrinėjimo, teismas, norėdamas nustatyti, ar minėtos šalies nuolatinė gyvenamoji (buveinės) vieta yra kitoje valstybėje narėje, taiko tos valstybės narės teisę.“

Lenkijos teisė

12 Pagrindinei bylai taikomos redakcijos 1964 m. lapkričio 17 d. *ustawa – Kodeks postępowania cywilnego* (Įstatymas dėl Civilinio proceso kodekso, *Dz. U.*, Nr. 43, 296 pozicija; toliau – Civilinio proceso kodeksas) 144 straipsnio 1 dalyje nustatyta:

„Teismo pirmininkas paskiria kuratorių, jei ieškovas įrodo, kad šalies gyvenamoji vieta nežinoma. <...>“

13 Civilinio proceso kodekso 69 straipsnio 3 dalyje, *mutatis mutandis* taikomoje pagal šio kodekso 144 straipsnį paskirtam kuratoriui, numatyta:

„Pagal 1 dalį paskirtas kuratorius turi teisę atlikti visus su atitinkama byla susijusius veiksmus.“

14 Civilinio proceso kodekso 139¹ straipsnyje numatyta:

„1. Jei, nepaisant naujo įteikimo pagal 139 straipsnio 1 dalies antrą sakinį, atsakovas neatsiima ieškinio ar kito procesinio dokumento, patvirtinančio būtinybę ginti jo teises, ir jeigu jokio dokumento jam nebuvo iš anksto įteikta arba jis nebuvo apie jį informuotas ankstesniuose straipsniuose nustatyta tvarka, o 139 straipsnio 2–31 dalys ar bet kuri kita speciali nuostata, numatanti įteikimo pasekmes, netaikoma, pirmininkas apie tai praneša ieškovui, išsiųsdamas jam dokumento kopiją, skirtą atsakovui, ir įpareigoja jį įteikti šį dokumentą atsakovui per antstolį.

2. Ieškovas per du mėnesius nuo tos dienos, kai buvo informuotas apie 1 dalyje nurodytą pareigą, privalo arba pateikti antstolio patvirtinimą, kad dokumentas buvo įteiktas atsakovui, arba grąžinti dokumentą ir nurodyti dabartinį atsakovo adresą, arba pateikti įrodymą, kad atsakovas gyvena ieškinyje nurodytu adresu. To nepadarius per nustatytą terminą, taikomas 177 straipsnio 1 dalies 6 punktas.“

Pagrindinė byla ir prejudiciniai klausimai

- 15 2021 m. gruodžio 22 d. *Sąd Rejonowy dla Warszawy – Śródmieścia w Warszawie* (Varšuvos miesto centro apylinkės teismas, Lenkija), t. y. prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui, pateiktu ieškiniu *Credit Agricole Bank Polska* pareikalavo, kad iš vartotojo AB, trečiosios valstybės piliečio, būtų priteista 10 591,64 Lenkijos zlotų (PLN) (apie 2 250 eurų), taikomos palūkanos ir bylinėjimosi išlaidos.
- 16 Šis ieškinys grindžiamas 2020 m. liepos 16 d. ieškovo pagrindinėje byloje ir atsakovo pagrindinėje byloje siekiant įsigyti mobilųjį telefoną sudaryta vartojimo kredito sutartimi. Šio atsakovo adresas, nurodytas ieškinyje, atitiko nurodytąjį šioje sutartyje.
- 17 2022 m. kovo 30 d. prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusių teismo pareigūnas (toliau – teismo pareigūnas) išdavė prieš AB nukreiptą mokėjimo įsakymą, juo nurodė sumokėti ieškovui pagrindinėje byloje 10 591,64 PLN sumą su sutartyje numatytais delspinigiais ir bylinėjimosi išlaidas su teisės aktuose numatytais delspinigiais, skaičiuojamais nuo tos dienos, kai šis mokėjimo įsakymas tampa galutinis, iki reikalaujamo sumokėjimo dienos.
- 18 Šio prašymo ir šio mokėjimo įsakymo kopija kartu su kita atsakovo pagrindinėje byloje dėmesiui skirta informacija buvo išsiųsta paštu prašyme nurodytu to atsakovo adresu. 2022 m. gegužės 5 d. ši siunta buvo grąžinta, nes adresatas jos neatsiėmė.
- 19 Teismo pareigūnas pagal Lenkijos teisę įpareigojo ieškovo pagrindinėje byloje įgaliotąjį atstovą per antstolį įteikti atsakovui pagrindinėje byloje ieškinio ir mokėjimo įsakymo kopijas, nurodant bylos nagrinėjimo sustabdymą sumokėjus. 2022 m. rugsėjo 15 d. raštu šis atstovas teismą informavo, kad įteikimas per antstolį nebuvo įvykdytas, nes tuo adresu atsakovo nerasta.
- 20 2022 m. spalio 4 d. nutartimi teismo pareigūnas paskyrė to atsakovo kuratorių.
- 21 2022 m. spalio 26 d. šis kuratorius pateikė prieštaravimą dėl 2022 m. kovo 30 d. mokėjimo įsakymo, motyvuodamas tuo, kad ieškovas neįrodė, kad buvo reikalaujamos sumos kreditorius. Tas kuratorius taip pat nurodė, kad, nepaisant jo pastangų, jam nepavyko nustatyti atsakovo pagrindinėje byloje gyvenamosios vietos, bet nepateikė jokie prieštaravimo, susijusio su prašymą priimti prejudicinį pateikusių teismo tarptautinės jurisdikcijos nagrinėti pagrindinę bylą nebuvimu pagal Reglamento Nr. 1215/2012 17 ir 18 straipsnius.
- 22 Šio teismo, ieškovės pagrindinėje byloje atstovo ir atsakovo pagrindinėje byloje kuratoriaus veiksmai nepadėjo nustatyti atsakovo gyvenamosios ar nuolatinės gyvenamosios vietos. Šie veiksmai tik leido konstatuoti, kad atsakovas 2017 m. rugsėjo 29 d. atvyko į Lenkiją, kad 2018 m. išvyko iš ten, kur buvo įregistruotas šioje valstybėje narėje 2018 metais, ir kad tuo metu, kai buvo atliekami patikrinimai, jam nebuvo atimta laisvė toje valstybėje narėje.
- 23 Minėto teismo teigimu, negalima atmesti galimybės, kad atsakovas pagrindinėje byloje išvyko iš Lenkijos, nors ši aplinkybė negali būti tiksliai nustatyta, atsižvelgiant į tai, kad nebuvo tikrinamos kai kurios Lenkijos Respublikos sausumos sienos.
- 24 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui visų pirma kyla klausimas, ar, atsižvelgiant į Reglamento Nr. 1215/2012 6 straipsnio 1 dalį, jis privalo nustatyti savo jurisdikciją pagal savo vidaus teisės normas, ar pagal šiame reglamente nustatytas vienodas jurisdikcijos taisykles.

- 25 Šio teismo teigimu, iš jurisprudencijos, suformuotos 2011 m. lapkričio 17 d. Sprendime *Hypoteční banka* (C-327/10, EU:C:2011:745) ir 2012 m. kovo 15 d. Sprendime *G* (C-292/10, EU:C:2012:142), matyti, kad nacionalinės teisės normas vietoj vienodų jurisdikcijos taisyklių galima taikyti tik tuo atveju, jei teismas, į kurį kreiptasi, turi įrodymų, leidžiančių daryti išvadą, kad atsakovo, Sąjungos piliečio, kurio nuolatinė gyvenamoji vieta yra ne valstybėje narėje, kurioje yra šis teismas, gyvenamoji vieta iš tikrųjų yra ne Europos Sąjungos teritorijoje.
- 26 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui kyla klausimas, ar ši jurisprudencija taip pat turėtų būti taikoma esant tokiai situacijai, kaip nagrinėjama pagrindinėje byloje, kai atitinkamas atsakovas yra asmuo, kuris nėra nė vienos valstybės narės pilietis, tačiau tikriausiai nuolat gyvena kurioje nors valstybėje narėje. Jis pažymi, kad Sąjungos teisėje įtvirtinto veiksmingos teisminės gynybos principo laikymasis, ypač kai kalbama apie vartotojus, galėtų patvirtinti teigiamą atsakymą į šį klausimą.
- 27 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas taip pat nori išsiaiškinti, ar, atsižvelgiant į Reglamento Nr. 1215/2012 26 straipsnį, galima pripažinti, kad atsakovas pagrindinėje byloje atvyko į teismą, ir dėl to pritarė teismo, į kurį kreiptasi, jurisdikcijai, kai byla nagrinėjama dalyvaujant šio atsakovo kuratoriui.
- 28 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas patikslina, kad *curator absentis* institutu siekiama ieškovui, kuris dėl nuo jo nepriklausančių priežasčių negali nustatyti atitinkamo atsakovo nuolatinės gyvenamosios vietos, užtikrinti teisę kreiptis į teismą. Jis teigia, kad, kaip matyti iš 2009 m. balandžio 2 d. Sprendime *Gambazzi* (C-394/07, EU:C:2009:219) ir 2011 m. lapkričio 17 d. Sprendime *Hypoteční banka* (C-327/10, EU:C:2011:745) suformuotos jurisprudencijos, nors galimybė atsakovui nežinant tęsti procesą ieškinį įteikiant teismo, į kurį kreiptasi, paskirtam kuratoriui riboja šio atsakovo teisę į gynybą, toks apribojimas pateisinamas atsižvelgiant į ieškovo teisę į veiksmingą teisminę gynybą.
- 29 Vis dėlto prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui kyla abejonių dėl vartotojo, kurio nėra ir kurio gyvenamoji vieta nežinoma, kuratoriaus galimybės pritari teismo, kuris iš tikrųjų neturi jurisdikcijos pagal Reglamentą Nr. 1215/2012, jurisdikcijai į jį atvykstant.
- 30 Šiuo klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas pažymi, kad pagrindinė byla skiriasi nuo bylos, kurioje priimtas 1996 m. spalio 10 d. Sprendimas *Hendrikman ir Feyen* (C-78/95, EU:C:1996:380); tame sprendime Teisingumo Teismas nusprendė, kad neteisėtai paskirto atsakovo atstovo atvykimas į teismą negali būti laikomas šio atsakovo atvykimu į teismą. Iš tiesų nagrinėjamu atveju atsakovo pagrindinėje byloje kuratorius buvo paskirtas pagal Lenkijos teisę, jis buvo įgaliotas atlikti visus su pagrindine byla susijusius veiksmus atsakovo, kurio gyvenamoji vieta vykstant procesui liko nežinoma, vardu.
- 31 Pasak šio teismo, iš Reglamento Nr. 1215/2012 26 straipsnio 2 dalies matyti, jog tam, kad būtų galima laikyti, jog vartotojas sutiko su teismo jurisdikcija, išplaukiančia ne pagal šį reglamentą, pavyzdžiui, pagal jo 18 straipsnio 2 dalį, būtina, kad šis vartotojas būtų informuotas apie jo teisę ginčyti pastarojo teismo jurisdikciją, ir jo atvykimo ar neatvykimo į šį teismą pasekmes. Taigi pripažinus, kad vietoj vartotojo gali būti informuojamas jo atstovas, būtų pažeistas pagrindinis Reglamento Nr. 1215/2012 26 straipsnio 2 dalies tikslas – apsaugoti tą vartotoją.

32 Šiomis aplinkybėmis *Sąd Rejonowy dla Warszawy – Śródmieścia w Warszawie* (Varšuvos miesto apylinkės teismas) nutarė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui šiuos prejudicinius klausimus:

- „1. Ar [Reglamento Nr. 1215/2012] 6 straipsnio 1 dalis turi būti aiškinama taip, kad šio reglamento nuostatos taikytinos nustatant jurisdikciją byloje, iškeltoje vartotojui, kurio buvimo vieta nežinoma, kuris nėra jokios valstybės narės pilietis, apie kurį, viena vertus, yra žinių, kad jo paskutinė žinoma gyvenamoji vieta buvo valstybėje narėje, ir, kita vertus, patikimų duomenų, leidžiančių daryti prielaidą, kad jis nebegyvena tos valstybės narės teritorijoje, bet nėra patikimų duomenų, leidžiančių daryti prielaidą, kad jis išvyko iš Sąjungos teritorijos ir grįžo į savo pilietybės valstybę?
2. Ar [Reglamento Nr. 1215/2012] 26 straipsnio 1 ir 2 dalys turi būti aiškinamos taip, kad kuratoriaus, paskirto pagal valstybės narės nacionalinę teisę, atvykimas į teismą atstovauti vartotojui, kurio buvimo vieta nežinoma, prilygsta šio vartotojo atvykimui į teismą ir leidžia daryti prielaidą, kad valstybės narės teismas turi jurisdikciją, nepaisant to, kad yra patikimos informacijos, leidžiančios daryti prielaidą, jog vartotojas nebegyvena šios valstybės narės teritorijoje?“

Dėl prejudicinių klausimų

Pirminės pastabos

- 33 Pirmiausia reikia priminti, kad Reglamentu Nr. 1215/2012 buvo panaikintas ir pakeistas 2000 m. gruodžio 22 d. Tarybos reglamentas (EB) Nr. 44/2001 dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų civilinėse ir komercinėse bylose pripažinimo ir vykdymo (OL L 12, 2001, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 19 sk., 4 t., p. 42), o šis savo ruožtu pakeitė 1968 m. rugsėjo 27 d. Konvenciją dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų civilinėse ir komercinėse bylose vykdymo (OL L 299, 1972, p. 32), iš dalies pakeistą vėlesnėmis konvencijomis dėl naujų valstybių narių prisijungimo prie šios konvencijos, todėl Teisingumo Teismo pateiktas šių teisės aktų nuostatų išaiškinimas taikomas ir Reglamento Nr. 1215/2012 nuostatoms, kai šias nuostatas galima laikyti „lygiavertėmis“ (2020 m. liepos 9 d. Sprendimo *Verein für Konsumenteninformation*, C-343/19, EU:C:2020:534, 22 punktą ir jame nurodyta jurisprudencija).
- 34 Antra, reikia konstatuoti, kad prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas tiek prašymo priimti prejudicinį sprendimą motyvuose, tiek pačiuose pateiktuose klausimuose mini arba atsakovo pagrindinėje byloje gyvenamąją, arba nuolatinę gyvenamąją vietą.
- 35 Reikia pažymėti, kad Reglamente Nr. 1215/2012 minima tik atsakovo „nuolatinės gyvenamosios vietos“ sąvoka; ši vieta yra bendrasis sąsajos kriterijus, leidžiantis nustatyti tarptautinę teismo jurisdikciją pagal šio reglamento 4 straipsnio 1 dalį.
- 36 Šiuo klausimu, kaip aiškiai matyti iš P. Jenard pranešimo dėl 1968 m. rugsėjo 27 d. Konvencijos dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų civilinėse ir komercinėse bylose vykdymo (OL C 59, 1979, p. 1), kuriame pateikti paaiškinimai dėl nuolatinės gyvenamosios vietos nustatymo taikomi ir aiškinant Reglamentą Nr. 1215/2012, Sąjungos teisės aktų leidėjo pasirinkimas taikyti atsakovo nuolatinės gyvenamosios vietos, o ne jo įprastinės gyvenamosios vietos kriterijų arba juos abu, buvo motyvuotas būtinybe išvengti didelio jurisdikciją turinčių teismų skaičiaus.

- 37 Kaip 1968 m. rugsėjo 27 d. Konvencijoje dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų civilinėse ir komercinėse bylose vykdymo ir Reglamente Nr. 44/2001, Reglamente Nr. 1215/2012 irgi neapibrėžta ši „nuolatinės gyvenamosios vietos“ sąvoka. Pastarojo reglamento 62 straipsnio 1 dalyje daroma nuoroda į valstybės narės, į kurios teismus buvo kreiptasi, teisę siekiant nustatyti, ar šalies nuolatinė gyvenamoji vieta yra šioje valstybėje narėje. Reglamento Nr. 1215/2012 62 straipsnio 2 dalyje numatyta, kad „[j]eigu šalies nuolatinė gyvenamoji (buveinės) vieta yra valstybėje narėje, kuri nėra valstybės narė, į kurios teismą kreiptasi dėl bylos nagrinėjimo, teismas, norėdamas nustatyti, ar minėtos šalies nuolatinė gyvenamoji (buveinės) vieta yra kitoje valstybėje narėje, taiko tos valstybės narės teisę“.
- 38 Atsižvelgiant į visa tai, kas išdėstyta, reikia pažymėti, kad prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas turi nustatyti savo jurisdikciją nagrinėti pagrindinę bylą, atsižvelgdamas į Lenkijos teisėje įtvirtintą „nuolatinės gyvenamosios vietos“ sąvoką.

Dėl pirmojo klausimo

- 39 Pirmuoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia išsiaiškinti, ar Reglamento Nr. 1215/2012 6 straipsnio 1 dalis turi būti aiškinama taip, kad tuo atveju, kai atsakovo – trečiosios valstybės piliečio ir vartotojo – paskutinė žinoma nuolatinė gyvenamoji vieta yra valstybėje narėje, į kurios teismą kreiptasi, ir šiam teismui nepavyksta nustatyti dabartinės šio atsakovo nuolatinės gyvenamosios vietos ir jis neturi įrodymų, leidžiančių konstatuoti, kad atsakovas faktiškai nuolat gyvena kitoje valstybėje narėje arba už Sąjungos teritorijos ribų, jurisdikcija nagrinėti šią bylą nustatoma pagal šio teismo valstybės narės teisę.
- 40 Reikia priminti, kad Reglamentu Nr. 1215/2012 siekiama jurisdikcijos taisyklėmis, kurios turi būti ypač nuspėjamos, suvienodinti nuostatas dėl jurisdikcijos kolizinių normų civilinėse ir komercinėse bylose. Šiuo reglamentu taip pat siekiama teisinio saugumo tikslo – sustiprinti Sąjungoje įsisteigusių asmenų teisinę apsaugą, sudarant sąlygas ir ieškovui lengvai nustatyti teismą, kuriame jis galėtų iškelti bylą, ir atsakovui numatyti teismą, kuriame jam gali būti iškelta byla (šiuo klausimu žr. 2018 m. spalio 4 d. Sprendimo *Feniks*, C-337/17, EU:C:2018:805, 34 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją).
- 41 Reglamento Nr. 1215/2012 6 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad jeigu atsakovo nuolatinė gyvenamoji (buveinės) vieta yra ne valstybėje narėje, kiekvienos valstybės narės teismų jurisdikcija, laikantis šio reglamento 18 straipsnio 1 dalies, 21 straipsnio 2 dalies, 24 ir 25 straipsnių, nustatoma pagal tos valstybės narės teisę.
- 42 Kadangi pagal Reglamento Nr. 1215/2012 6 straipsnio 1 dalį vietoj šiame reglamente nustatytų vienujų jurisdikcijos taisyklių leidžiama taikyti kiekvienos valstybės narės teisės normas, prielaida, kuria grindžiamas šios nuostatos taikymas, t. y. atsakovo nuolatinės gyvenamosios vietos nebuvimas valstybės narės teritorijoje, turi būti aiškinama siaurai.
- 43 Toks siauras aiškinimas juo labiau pateisinamas, jei atsakovas yra vartotojas ir pagal Reglamento Nr. 1215/2012 18 straipsnį jam taikoma sustiprinta apsauga, nes valstybės narės, kurioje yra jo nuolatinė gyvenamoji vieta, teismams nustatoma specialios jurisdikcijos taisyklė. Iš tiesų negalima atmesti galimybės, kad tokiam vartotojui gali kilti pavojus prarasti šią apsaugą, jeigu būtų taikomos nacionalinėje teisėje nustatytos jurisdikcijos taisyklės.

- 44 Dėl šios priežasties, jei vartotojo atsakovo, kuris yra valstybės narės pilietis, nuolatinė gyvenamoji vieta nežinoma, Teisingumo Teismas nusprendė, kad Reglamento Nr. 44/2001 4 straipsnio 1 dalis, kuri iš esmės suformuluota taip pat kaip Reglamento Nr. 1215/2012 6 straipsnio 1 dalis, taikoma tik tuo atveju, jei nacionalinis teismas turi įrodymų, leidžiančių daryti išvadą, kad šis atsakovas iš tikrųjų nuolat gyvena ne Sąjungos teritorijoje (šiuo klausimu žr. 2011 m. lapkričio 17 d. Sprendimo *Hypoteční banka*, C-327/10, EU:C:2011:745 42 punktą ir 2012 m. kovo 15 d. Sprendimo *G* (C-292/10, EU:C:2012:142, 42 punktą).
- 45 Vis dėlto Teisingumo Teismas nusprendė, kad jeigu nacionalinis teismas neturi įrodymų, leidžiančių jam padaryti išvadą, kad vartotojas atsakovas iš tikrųjų nuolat gyvena ne Sąjungos teritorijoje, ir negali nustatyti šio vartotojo nuolatinės gyvenamosios vietos, Reglamento Nr. 44/2001 16 straipsnio 2 dalyje (dabar – Reglamento Nr. 1215/2012 18 straipsnio 2 dalis) numatyta specialiosios jurisdikcijos taisyklė, pagal kurią kitos sutarties šalies ieškinys atitinkamam vartotojui turi būti pareikštas valstybės narės, kurioje yra šio vartotojo nuolatinė gyvenamoji vieta, teismuose, taip pat susijusi su paskutine žinoma to vartotojo nuolatinė gyvenamąja vieta (šiuo klausimu žr. 2011 m. lapkričio 17 d. Sprendimo *Hypoteční banka*, C-327/10, EU:C:2011:745, 42 punktą).
- 46 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui kyla klausimas, ar šio sprendimo 44 ir 45 punktuose nurodyta jurisprudencija taip pat taikytina esant tokiai situacijai, kaip nagrinėjama pagrindinėje byloje, kai ieškinys pareikštas vartotojui, kuris yra ne valstybės narės, bet trečiosios valstybės pilietis ir kurio paskutinė žinoma nuolatinė gyvenamoji vieta yra teismo, į kurį kreiptasi, valstybėje narėje, nors nėra galimybės tiksliai nustatyti, kad šis vartotojas iš šios valstybės išvyko į kitą valstybę narę arba iš Sąjungos teritorijos.
- 47 Šiuo aspektu reikia pažymėti, kad, kaip priminta šio sprendimo 35 punkte, Reglamentas Nr. 1215/2012 pagrįstas atsakovo nuolatinės gyvenamosios vietos, o ne jo pilietybės, kriterijumi. Iš tikrųjų Reglamento Nr. 44/2001 4 straipsnio 1 dalyje nurodyta, kad asmenims, kurių nuolatinė gyvenamoji (buveinės) vieta yra valstybėje narėje, ieškiniai turi būti pareiškiami tos valstybės narės teismuose, neatsižvelgiant į šių asmenų pilietybę.
- 48 Taigi šio sprendimo 45 punkte nurodyta jurisdikcijos taisyklė, grindžiama vartotojo atsakovo paskutine žinoma gyvenamąja vieta valstybės narės teritorijoje, taikoma neatsižvelgiant į šio vartotojo pilietybę.
- 49 Atsižvelgiant į visa tai, kas išdėstyta, į pirmąjį klausimą reikia atsakyti, kad Reglamento Nr. 1215/2012 6 straipsnio 1 dalis turi būti aiškinama taip, kad, kai atsakovo – trečiosios valstybės piliečio ir vartotojo – paskutinė žinoma nuolatinė gyvenamoji vieta yra valstybėje narėje, į kurios teismą kreiptasi, ir šiam teismui nepavyksta nustatyti dabartinės šio atsakovo nuolatinės gyvenamosios vietos ir jis neturi įrodymų, leidžiančių konstatuoti, kad atsakovas faktiškai nuolat gyvena kitoje valstybėje narėje arba už Europos Sąjungos teritorijos ribų, jurisdikcija nagrinėti šią bylą nustatoma ne pagal valstybės narės, kurioje yra šis teismas, teisę, bet pagal šio reglamento 18 straipsnio 2 dalį, pagal kurią jurisdikciją nagrinėti tokią bylą suteikiama teismui, kurio veiklos teritorijoje yra paskutinė žinoma to atsakovo nuolatinė gyvenamoji vieta.

Dėl antrojo klausimo

- 50 Antruoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia išsiaiškinti, ar Reglamento Nr. 1215/2012 26 straipsnio 1 ir 2 dalys turi būti aiškinamos taip, kad kuratoriaus, kurį nacionalinis teismas paskyrė atstovauti atsakovui (vartotojui), kurio nėra ir kurio dabartinė nuolatinė gyvenamoji vieta nežinoma, atvykimas į teismą prilygsta šio vartotojo atvykimui į šį teismą, todėl leidžia preziumuoti, kad tas teismas turi tarptautinę jurisdikciją.
- 51 Pirmiausia reikia priminti, kad Reglamento Nr. 1215/2012 26 straipsnis yra šio reglamento II skyriaus 7 skirsnyje „Susitarimas dėl jurisdikcijos“.
- 52 Šio reglamento 26 straipsnio 1 dalyje numatyta jurisdikcijos taisyklė, pagrįsta atsakovo atvykimu į teismą, taikoma visose bylose, kuriose teismo, į kurį kreiptasi, jurisdikcija nekyla pagal kitas šio reglamento nuostatas, išskyrus bylas, kurioms taikoma išimtinės jurisdikcijos taisyklė pagal to paties reglamento 24 straipsnį, kai atsakovo atvykimas į teismą nelemia susitarimo dėl jurisdikcijos.
- 53 Reglamento Nr. 1215/2012 26 straipsnio 2 dalyje nustatyta, kad bylose, susijusiose su draudimo, vartojimo ir individualiomis darbo sutartimis, teismas, kuris mano turintis jurisdikciją pagal šio straipsnio 1 dalį, privalo informuoti silpnesniąją šalį prieš prisiimdamas jurisdikciją. Taigi, kai vartotojas atsakovas atvyksta į kitą teismą nei jo nuolatinės gyvenamosios vietos teismas, kuris turi jurisdikciją pagal Reglamento Nr. 1215/2012 18 straipsnio 2 dalį, teismas, į kurį kreiptasi, turi įsitikinti, kad šis vartotojas yra informuotas apie jo teisę ginčyti teismo jurisdikciją ir jo atvykimo į teismą pasekmes.
- 54 Remiantis tuo, kas išdėstyta, matyti, kad klausimas dėl susitarimo dėl jurisdikcijos atsakovui ar prireikus jo kuratoriui atvykus į teismą kyla tik tuo atveju, kai teismo, į kurį kreiptasi, jurisdikcija nagrinėti atitinkamą ginčą atsiranda pagal Reglamento Nr. 1215/2012 26 straipsnio 1 dalį, o ne pagal kitas nuostatas.
- 55 Nagrinėjamu atveju, kaip matyti iš atsakymo į pirmąjį klausimą, nenustatęs atitinkamo vartotojo nuolatinės gyvenamosios vietos ir nesant įrodymų, kad šis vartotojas iš tikrųjų išvyko iš Sąjungos teritorijos, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismo, kaip paskutinės žinomos minėto vartotojo gyvenamosios vietos teismo, jurisdikcija kyla pagal Reglamento Nr. 1215/2012 18 straipsnio 2 dalį.
- 56 Vadinasi, atsižvelgiant į atsakymą į pirmąjį klausimą, nereikia atsakyti į antrąjį klausimą.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

- 57 Kadangi šis procesas pagrindinės bylos šalims yra vienas iš etapų prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismo nagrinėjamoje byloje, bylinėjimosi išlaidų klausimą turi spręsti šis teismas. Išlaidos, susijusios su pastabų pateikimu Teisingumo Teismui, išskyrus tas, kurias patyrė minėtos šalys, nėra atlygintinos.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (devintoji kolegija) nusprendžia:

2012 m. gruodžio 12 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) Nr. 1215/2012 dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų civilinėse ir komercinėse bylose pripažinimo ir vykdymo 6 straipsnio 1 dalis

turi būti aiškinama taip:

kai atsakovo – trečiosios valstybės piliečio ir vartotojo – paskutinė žinoma nuolatinė gyvenamoji vieta yra valstybėje narėje, į kurios teismą kreiptasi, ir šiam teismui nepavyksta nustatyti dabartinės šio atsakovo nuolatinės gyvenamosios vietos ir jis neturi įrodymų, leidžiančių konstatuoti, kad atsakovas faktiškai nuolat gyvena kitoje valstybėje narėje arba už Europos Sąjungos teritorijos ribų, jurisdikcija nagrinėti šią bylą nustatoma ne pagal valstybės narės, kurioje yra šis teismas, teisę, bet pagal šio reglamento 18 straipsnio 2 dalį, pagal kurią jurisdikciją nagrinėti tokią bylą suteikiama teismui, kurio veiklos teritorijoje yra paskutinė žinoma to atsakovo nuolatinė gyvenamoji vieta.

Parašai.